

FINDIK İHRACATI YAPAN İŞLETMELERİN DEPOLAMA SİSTEMLERİNİN LİSANSLI DEPOCULUK YÖNETMELİĞİ'NE UYGUNLUĞUNUN ARAŞTIRILMASI

²Salih Memiş

³H. Dilara Keskin

Özet

Lisanslı depoculuk sistemi, tarımsal mamullerde belirli bir standardı yakalamayı sağlamakla birlikte mamul alıcı ve satıcılarının daha geniş bir alan içerisinde mamullerin kalite ve gerçek değerler ölçüsüne göre fiyatlandırma yapabilmelerine olanak vermektedir. Türkiye'de 2005 yılında 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu çıkartılarak tarımsal mamullerin depolanması sürecinde lisanslı depoculuk sistemine uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacı, fındık ihracatı yapan işletmelerin depolama sistemlerinin Lisanslı Depoculuk Sistemi Yönetmeliği'ne uygunluğunu belirlemektir. Çalışma, Karadeniz Bölgesi'nde faaliyet gösteren fındık mamulü depolayan işletmeleri kapsamaktadır. Fındık mamulü üretimi Türkiye'de büyük bir çoğunlukla Karadeniz Bölgesi'nde gerçekleştirildiğinden dolayı örnekleme çerçevesi, bu bölgede faaliyet gösteren fındık mamulü ile uğraşan işletmelerden oluşturulmuştur. Bu bağlamda Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği'nde fındık mamullerinin depolanması için belirtilen koşulları kapsayan anket soruları oluşturularak, Karadeniz Bölgesi'nde fındık mamulü ihracatı yapan ve Karadeniz İhracatçı Birlikleri'ne bağlı fındık mamulü ihracatı yapan 44 işletmenin yöneticilerine uygulanmıştır. Araştırmanın verilerini elde etmekte yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda işletmelerin %68,1'nin Lisanslı Depoculuk Sistemi'ni kurabilecek sermayeye sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Depolama, Fındık mamulü depoları, Lisanslı depoculuk sistemi.

1 Bu çalışma Salih MEMİŞ tarafından hazırlanan ve K.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce kabul edilen "Lisanslı Depo Yer Seçimini Etkileyen Faktörlerin Fındık Mamulü İhracatı Yapan İşletme Yöneticileri Tarafından Algılanması" başlıklı Doktora Tezi'nden türetilmiştir.

2 Öğr. Gör. Dr. Salih Memiş, Giresun Üniversitesi, SBMYO

3 Doç. Dr. H. Dilara Keskin, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

THE INVESTIGATION OF APPROPRIATENESS OF THE STORAGE SYSTEMS OF THE BUSINESS EXPORTING HAZELNUT TO THE LICENSED WAREHOUSING SYSTEM REGULATION

Abstract

The Licensed Warehousing System enables product buyers and sellers to price the products according to their scale of quality and real values within a larger field besides providing to get a certain Standard in the agricultural products. Agricultural products' complying with the licensed warehousing system was aimed by enacting Agricultural Products Licensed Warehousing Law No 5300 in Turkey in 2005.

The aim of the study is to determine the appropriateness of the storage systems of the businesses exporting hazelnut to the Licensed Warehousing System Regulation. The study covers the businesses that operate in the Blacksea Region and store hazelnut product. As the production of hazelnut product in Turkey mostly takes place in the Blacksea Region, the sampling frame was formed from the businesses operating in this region and dealing with the hazelnut product. In this sense, A survey was applied to 44 executives of the businesses exporting hazelnut product in the Blacksea Region and are dependent on the Blacksea Exporters Unions by creating survey questions covering the specified conditions in the Hazelnut Licensed Warehouse Regulation for storing the hazelnut products. Face to face survey method was used.

At the end of the research done, it was determined that 68,1 % percentage of the businesses have had the fund to establish the Licensed Warehousing System.

Key Words:

Warehousing, Hazelnut product storages, Licensed warehousing system

Giriş

Lisanslı depoculuk sistemi (LDS), tarım mamullerine yönelik ticarete ve küresel ekonomide her geçen gün giderek önemi artan vadeli işlem piyasalarında rekabet avantajı elde etmeye yardımcı olan önemli bir öğedir. Vadeli piyasaların ilk olarak ortaya çıktığı tarım sektörü, çok sayıda ve birbirlerinin planlarından habersiz üreticilerden oluşmaktadır. Tarımsal mamullerin fiyatlarındaki aşırı dalgalanmalar ise vadeli işlemler piyasasının ortaya çıkmasında en önemli unsur olmuştur (Deniz ve diğerleri, 2011: 166). Tarım sektörü diğer sektörlerle göre arz ve talep yönünden çok daha fazla değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlik ise mamullerin fiyatlarında dalgalanmalar meydana getirmektedir. Bunun önüne geçebilmesi yani üreticinin mamule verilecek fiyat açısından mağdur edilmemesi için uygulanabilecek en iyi yöntemlerden birisi LDS'nin oluşturulmasıdır.

Türkiye'de tarımsal mamullerin daha sağlıklı koşullarda depolanmasının sağlanabilmesi için 2004 yılında Dünya Bankası ile ortaklaşa "Birliklerde Lisanslı Depoculuğu Geliştirme Projesi" başlatılarak, TBMM Genel Kurulu'nda 10 Şubat 2005 tarihinde 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kabul edilmiş ve Resmi Gazete'nin 17 Şubat 2005 tarihli ve 25730 sayılı nüshasında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece tarımsal mamullerin depolanması ve ticaretinde önemli bir yeri olan birliklerin LDS'ye uyum sağlaması hedeflenmiştir. 5300 Sayılı Lisanslı Depoculuk Kanunu ile depolanacak tarım mamulleri; depolanmaya uygun özellikteki hububat, pamuk, bakliyat, tütün, yağlı tohumlar, bitkisel yağlar, fındık, şeker gibi standardize edilebilen ham ve işlenmiş tarım mamulleri olarak ifade edilmiştir.

Avrupa Birliği uyum sürecinde ve özellikle küresel değişimler sonucunda dünya pazarlarında rekabetin önemi artmaktadır. Tarımsal mamuller için LDS, küresel rekabette üstün olmayı sağlama noktasında etkili bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle, fındık mamullerinde sağlıklı koşullarda depolanması nedeniyle aflatoxin oluşumu söz konusu olabilmektedir. Lisanslı depo sistemi ile fındık mamulünü özelliğine göre depolanması sağlanarak sağlıklı koşullarda saklanması söz konusu olmakta ve dünya pazarlarında mamulün kalitesi korunarak küresel rekabet üstünlüğü elde edilebilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de fındık mamullerinde LDS'nin kurulmasına yönelik olarak özel işletmelerin mevcut şartlarının LDS yönetmeliğinde devletin getirmiş olduğu şartlara uygunluğu karşılaştırılması amacıyla fındık mamulü ihracatı yapan işletmelerin genel özellikleri ile mevcut depo özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

1) Lisanslı Depoculuk Sistemi Kavramı ve Kapsamı

Lisanslı depolar, "iç ve dış ticarete konu olan uzun süreli depolanmaya uygun nitelikteki tarım mamullerinin depolanmasına yönelik hizmet veren kuruluşlar" olarak tanımlanmaktadır. Lisanslı depoculuk, tarım mamullerine dayalı yapılan ticareti kolaylaştıran, pazar alanını genişleten, mamul piyasalarının gelişmesine ve bu piyasalarda fiyat istikrarına yardımcı olmayı sağlayarak, sanayinin üretim için ihtiyaç duyduğu hammaddeyi tedarik etmesini ko-

laylaştıran önemli bir kurumsal alt yapıyı meydana getirmektedir (Hekimoğlu ve Altındağ, 2006: 2).

Ülkemizde 10 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5300 Sayılı Lisanslı Depoculuk Kanunu'nun amacı; tarım mamullerinin ticaretini kolaylaştırmak, tarım mamullerinin depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, mamul sahiplerinin mamullerinin emniyetini sağlayarak kalitesini korumak, mamullerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, mamullerin mülkiyetini temsil eden, finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkarmak, standartları belirlenmiş tarım mamullerinin ticaretini geliştirmek üzere LDS'nin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (Büyükcebeci, 2006: 53). LDS ile hedeflenenler (Ünal, 2011: 6-7):

- Nakliye maliyetleri ve mamul kayıplarının azaltılması,
- Tarımsal mamul ticaretinin kayıt altına alınması, vergi gelirlerinin artırılması ve milli gelire katkı sağlanması,
- Mamulün fiziki olarak yeri değiştirilmeksizin, mülkiyetini temsil eden ürün senedi aracılığıyla el değiştirmesinin sağlanması ve bu sayede ürün senetlerinin hububat borsalarında işlem görmesini sağlayarak borsaların geliştirilmesi, ürün senedi aracılığı ile kredi kullanımının yaygınlaştırılması,
- Mamullerin güvenliğinin ve sağlıklı ortamlarda depolanmasının sağlanması,
- Mamullerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar aracılığıyla saptanmasının sağlanması,
- Mamulünü hasat dönemi sonrasında satmak isteyen üreticiye depo sağlanarak, üreticinin ihtiyacı olduğu dönemde mamulünü değerlendirmesine imkân verilerek piyasadaki mamul arzının daha uzun bir döneme yayılmasının sağlanması,
- Lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım mamullerini kabul etmelerinin temin edilmesi şeklinde sıralamak mümkündür.

2005 yılında yasalaşan ve mevzuat altyapısı tamamlanan LDS ile tarım piyasalarında fiyatlar sağlıklı şekilde oluşmakta, mamullerin pazarlanması zamana yayılmakta, kamu piyasalardan çekilerek düzenleyici ve denetleyici konuma gelmekte, yeni finans ve yatırım araçları oluşmakta, kaliteli üretim teşvik edilmekte, yeni istihdam alanları gelişmekte ve borsaların spot piyasa işlemlerinden forward ve futures işlemlere geçişi sağlanmaktadır (Karabaş ve Gürler, 2010: 202).

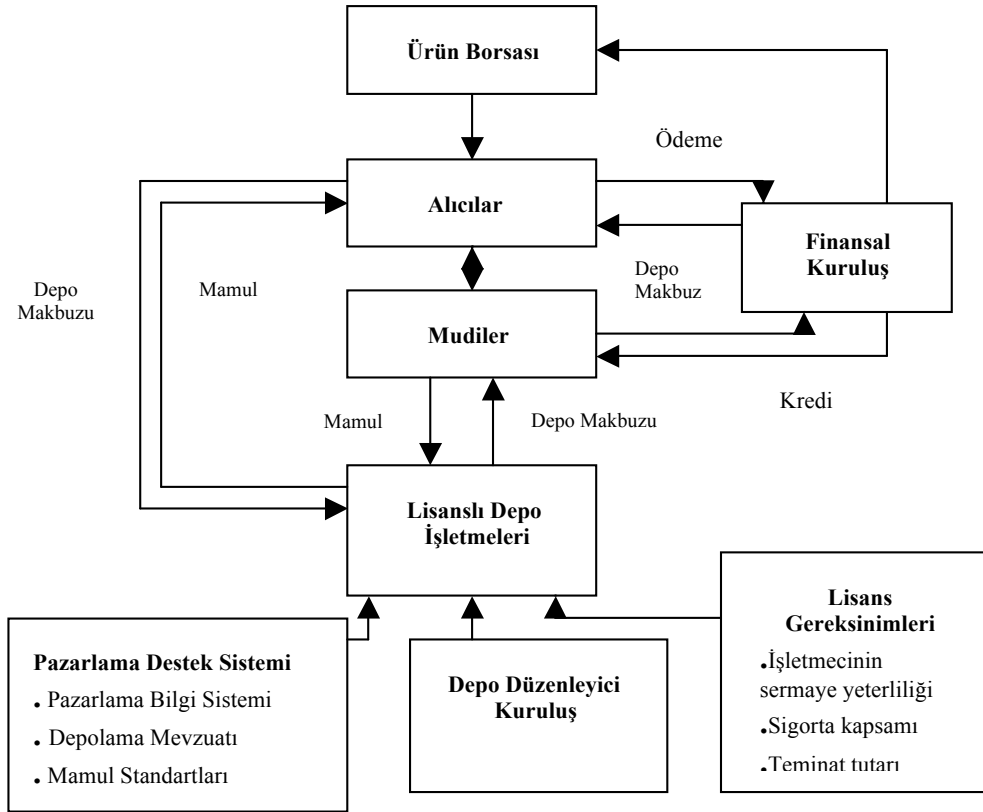
LDS'nin faaliyete geçmesi; piyasalar, üretici/tüccar/sanayi ve ülke ekonomisi açısından birçok avantajları beraberinde getirmesine karşın bazı dezavantajları da ortaya çıkarmaktadır. Sistemin teknik ve hukuki altyapısının iyi bir şekilde oluşturulmaması sağlıklı işleyişin önüne geçmektedir (Uras, 2006: 1).

2) Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi

LDS'nin işleyişinde ilk aşama üreticinin mamulünü lisanslı depolara getirmesi ile başlamaktadır. Lisanslı depo işletmeleri gelen mamulün gerekli standartları sağlayıp sağlayama-

diğını belirlemek için laboratuvar ortamında objektif olarak ölçümlenmektedir. Mamul depoya kabul edilebilecek düzeyde ise mamulün türü, miktarı, cins ve kalitesini gösterir ürün senedi düzenlenerek üreticiye verilir. Depo işleticileri tarafından verilen ürün senedi bir kıymetli evrak ve dolayısıyla delil niteliğinde olmaktadır. Depo işleticileri, emanet yoluyla bırakılan maddelerin yangın, hırsızlık veya hasar gibi nedenlerden ötürü değer kaybına uğramasından dolayı yasal olarak sorumludurlar (Coulter ve Onumah, 2002: 323). LDS'nin kilit elemanları Şekil 1'de gösterilmiştir.

Kaynak: Onumah, 2010: 3

Şekil 1: Lisanslı Depo Teslim Sistemi Örneği

Mamulün lisanslı depoya kabulü ve ürün senedi verilmesi süreci aşağıdaki aşamalardan geçerek gerçekleşmektedir (Mızrak, 2012: 3-4):

- Üretici mamulünü, ürün ihtisas borsası veya anlaşmalı bir lisanslı depoya getirir.
- Üreticinin mamulü tartılıp analiz için numune alınır. Tartım makbuzunun birer kopyası üreticiye verilir.
- Yetkili laboratuvar da yapılan analizden sonra bir derecelendirme sertifikası verilir.
- Mamul, lisanslı depoya alınarak sigortalanması işlemi yapılır.
- Tartım makbuzu ve derecelendirme sertifikasındaki bilgiler, lisanslı depo ve Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK) veri tabanına kaydedilir.

- Lisanslı depo, teslim aldığı mamul için bir Elektronik Ürün Senedi (EÜS) çıkarır. Bu senetler, EKK veri tabanına kopyalanıp borsa tarafından tescil edilir.
- EKK, güvenli elektronik ürün senetlerini oluşturacak yazılımı sağlama, kendisinden sağlanan ara yüz vasıtasıyla anlaşmalı olduğu lisanslı depo tarafından oluşturulmuş elektronik ürün senetlerini ve bunlara bağlı hak, yükümlülükler ve işlemleri ilgili taraflar itibariyle izler.
- EÜS, mamulün miktarı ve kalite nitelikleri, tartan ve temsili numune alan kurum, depolayan lisanslı depo, tescil kurumu, sigorta, ürün senedi ve rehin durumu ile ilgili bilgileri içerir.
- Ürün senedi sahibi ya EÜS'ni rehin vererek bankadan kredi sağlar ya da EÜS'nin borsada satılmasını ister. Satış yapıp EÜS'nin transferi ve bilgilendirme işlemleri yapıldıktan sonra mamul sahibine ödeme yapılır.
- EÜS'yi satın alan mamulün yeni sahibi olur.

Üretici lisanslı depo işleticisinden aldığı ürün senedini teminat olarak göstererek depodaki mamulü rehin edip bankadan kredi kullanabilmektedir. Eğer üretici kullandığı krediyi geri ödeyemezse banka, rehin altındaki depodaki mamulünün satışının yapılmasıyla riskini kapatabilmektedir.

Eğer üretici ürün senedini satmaya karar verip, ticaret borsasına ürün senedini götürdüğünde ticaret borsasınca yapılacak işlemler şunlardır (Önen, 2009: 40):

- Ürün senedinin gerçek olup olmadığını bilgi bankası bilgisayarına bağlanarak kontrol eder.
- Ürün senedi için kredi kullanıp kullanılmadığını bilgi bankasına bağlanarak sorgular, eğer kredi kullanılmışsa, banka ile elektronik ortamda iletişim kurar ve kredinin anapara ve faizinin teyidini alır. Rehinli ürün senedinin satışı ve satışından sonraki ödeme şekli konusunda anlaşma yapılır.
- Ürün senedinin, o güne kadarki depo kira bedeli, bilgi bankası bilgisayarından kontrol edilir. Üretici tarafından satılan ürün senedindeki kira bedeli yükümlülüğü sanayiciye aktarılır. Mamulün yeni sahibi kim olursa olsun, mamulünü teslim almaya gittiğinde, lisanslı depo işleticisine mamulün tüm kira ücretini ödeyerek mamulünü teslim alır.

3) Fındık Mamulünde Lisanslı Depoculuk Sistemi

Lisanslı depoların hayata geçirilmesi ve buna paralel olarak da fındık pazar yerlerinin (spot borsalar) kurulması halinde, arz ve talep dengede tutulabilmesi söz konusu olacaktır.

Lisanslı depoculuk aynı zamanda mamulün iç ve dış etkenlerden korunmasını sağlayıcı özelliği olmaktadır. Fındıkta raf ömrünü kısaltan etkenlerden en önemlisi küflenmedir. Fındıkta küf gelişmesi ve dolayısıyla aflatoksin oluşumunun en önemli nedeni yüksek su aktivitesi ve sıcaklıktır. Lisanslı depoculuk sayesinde fındıkta aflatoksin oluşumunun engellenmesi, küfün mamule girme ve toksin (zehir) oluşumu, renk bozukluğu, acılaşıma, tat, lezzet ve aroma kaybını önlemektedir. Depolarda sağlanan düşük hava nemi ve düşük sıcaklıkla

küflerin üremesi durdurulmakta ve fındığın nemi, depo sıcaklığı ve depo nemi kontrol altına alınmaktadır.

3.1.Fındık Mamulünde Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi

Fındık mamulünde LDS'nin işleyiş süreci aşağıda verilmiştir (Başkan, 2010: 9):

- Lisanslı depolara verilmek istenilen fındık mamulleri ilgili kişiler tarafından kantara getirilerek tartılmaktadır. Tartma işleminden sonra, yetkili tartıcı tarafından numune alma aracı ile belirli oranlarda numune alınır. Alınan numuneler numune kabına alınarak yetkili sınıflandırıcı kuruma (akredite laboratuara) gönderilir. Numuneleri alınan tankların üzerine "Analiz sonucu bekliyor" ifadesiyle birlikte mamul giriş sıra numarası konarak, analiz sonucuna kadar bekletilir. Yetkili tartıcıya gelen analiz sonuçlarının bir kopyası mamul sahibine verilir. Mamul sahibi sonuçları kabul ederse, tanktaki fındık mamulleri randımanlarına göre ayrılan depolara gönderilir. Lisanslı depoda 48-49-50-51-52-53-54-55 ve üstü randımanlar her bir randıman ayrı depoda olmak üzere depolara yerleştirilir.
- Analiz sonuçları kabul edilen mamule ait çeki listesi bilgisayara kaydedilerek bir kopyası mamul sahibine verilir. Mamul sahibi lisanslı depo işletmesi müdürlüğündeki mamul işlem bankosuna giderek, tartım ve analiz sonuçlarına göre düzenlenmiş ürün senedini imza karşılığında teslim alır. Lisanslı depo işletmesi ürün senedi alakalı bütün bilgileri bilgisayar ortamında işleyerek, ulusal fındık borsası işlem ağına kaydeder.
- Analiz sonuçlarını ve tartım işlemlerini kabul etmeyen mamul sahipleri, itirazlarını yazılı olarak lisanslı depo işletme müdürlüğüne iletir. Lisanslı depo müdürü, yetkili sınıflandırıcı sorumlusu ile itiraz başvurusunu inceler. İtirazın haklı bulunması halinde tartım ve analiz işlemleri tekrardan yapılır.
- Mamul sahibi analiz sonuçlarına göre, mamulü lisanslı depoya tesliminden vazgeçerse, tekerlekli tanktaki mamul forklift aracılığı ile çuvallama yerine getirilerek mamul sahibinin çuvallarıyla teslim tutanağı karşılığında teslimi yapılır.
- Borsalarda ya da fındık piyasasında işlem gören ürün senetleri karşılığında mamul tescil işlemi borsada gerçekleştirildikten sonra, alıcıya fındık ürün senedi üzerindeki randıman ve kalite niteliklerine göre ürün senedi üzerindeki miktardan fire miktarı düşülerek teslim edilir. Teslim işlemi alıcının isteği doğrultusunda ister jüt çuvallarda, isterse big-bag çuvallarda gerçekleşir. Ambalaj malzemesini alıcı getirmek veya bedelini ödemek durumundadır. Teslim işlemleri yapılmış ürün senedi üzerine teslim edildi ifadesi belirtilerek, oluşabilecek şikâyetlere karşın 5 yıl arşivde saklanır.

3.2.Fındık Mamulünde Lisanslı Depoculuğun Yapısı ve Fiziksel Özellikleri

Fındık mamullerinin depolanması sürecinde lisanslı depolarda bulunması gereken fiziksel özellikler:

- Girdi araç tartım ve kayıt yeri,
- Yetkili tartıcı tartım ve numune alma yeri,

- Mamul bekleme istasyonu,
- Seans salonu ve alıcı ile satıcıların seansı takip edebileceği oturma yerleri ve bekleme salonu,
- Alıcıların seans arası dinlenme ve bekleme salonu,
- Mamul işlem ve tescil bölümü,
- Vadeli işlem ve tescil bölümü,
- Yönetim bölümü,
- Bilgi işlem bölümü,
- Muhasebe bölümü,
- Vezne bölümünden oluşmaktadır.

Ayrıca depoya alınması planlanan mamullerin laboratuvar ortamında denetiminin yapılabilmesi için yetkili sınıflandırıcı olan akredite laboratuvar ortamı için gereken fiziksel özellikler:

- Numune kabul ve kayıt bölümü,
- Randıman kontrol bölümü,
- Fiziksel analizler bölümü,
- Kimyasal analizler bölümünden oluşmaktadır.

Laboratuvara teslim edilen numune kaplarında bulunan bilgiler numune kayıt defterine işlenir. Numune harmanlanarak 1kg kadarı Numune Randıman Kontrol bölümüne gönderilmektedir. Yapılan ilk işlem, çatlak fındık oranı, yabancı madde oranı ve eski mahsul fındık oranının saptanmasıdır. 250 gr kabuklu fındık kırılarak randıman tespit işlemi yapılır. Kalan numune ile birlikte kabuklu fındık mamulleri fiziksel analizler bölümüne ulaştırılır. Bu bölümde kalan kabuklu fındıklar da kırılarak çıkan iç fındıklardan aşağıda belirtilen çeşitli analizler yapılmaktadır. Analiz işlemleri bittikten sonra analiz edilen bütün iç fındıklar ve kesilen iç fındıklar ayrı ayrı torbalara konularak numune numarası yapıştırılır. Torbalar yetkili tartıcıya ulaştırılmak üzere numune kayıt yerine gönderilir. Yapılan analizlerin neticesi numune fişindeki bilgiler doğrultusunda bilgisayara işlenir. Yetkili sınıflandırıcı kurum, Türk Akreditasyon Kurumu onaylı bir işletme tarafından akredite edilmesi gerekir. Ayrıca, diğer lisanslı depo işletmeleriyle beraber test sonuç doğrulama işlemleri yapılarak sonuçların güvenliği karşılaştırılmalıdır.

4) Fındık Mamulü Lisanslı Depo Yönetmeliği

02.08.2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Fındık Lisanslı Yönetmeliği”nde fındık mamulüne ilişkin depolama hizmeti sunan lisanslı depo işletmelerinin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlenmektedir.

4.1.Lisanslı Depolarda Bulunması Gereken Asgari Nitelikler

Fındık lisanslı depo yönetmeliğe konu olan fındık mamullerinin depolanacağı lisanslı depoların (Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği, 2006: madde 5);

- a) Taban, iç ve dış duvar yüzeyleri ile çatısının, mamule yabancı madde karışmasını ve kirlenmesini önleyecek ve nemi geçirmeyecek, fındığı her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak şekil ve özellikte olması,
- b) Kapalı depo olması, mamulün depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla ihtiyaç duyulan nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği genişlikte boş alanların bulunması,
- c) Lisanslı depo işletmesinin merkez ve şubelerindeki lisansa tabi toplam kapalı mamul depo kapasitesinin asgari 10.000 ton, müstakil her bir ünitenin ya da şubenin kapalı depo kapasitesinin asgari 1.000 ton mamul kapasitesine sahip olması,
- d) Farklı yıl mamulü fındık ile çeşitli grup, sınıf, boy, derece ve ambalajlardaki fındığın karışmasını, niteliklerinin bozulmasını, fazla basınç altında bulunmasını önleyecek önlemlerin alınmasına elverişli büyüklükte ve nitelikte olması,
- e) Yeterli nem alma ve havalandırma sistemine sahip olması,
- f) Yeterli yangın söndürme sistemine sahip bulunması,
- g) Özel muhafazalı ve toza karşı korumalı elektrik sistemine sahip bulunması,
- h) Depolama hizmetleri ve depolamayla ilgili ihtiyaç duyulan diğer yan hizmetleri yerine getirebilecek uygun ve yeterli alet, ekipman ve cihazlarla donatılması, depoda ihtiyaç duyulan teknik donanım ile bunları kullanacak yeterli ve nitelikli personel istihdamının sağlanması,
- i) İhtiyaç duyulması halinde; depolanmak üzere getirilen mamulün özelliğine göre şartlandırma, eleme, kurutma, yabancı maddelerden ayıklama, ön işleme tabi tutma ve benzeri hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla lisanslı depo bünyesinde veya yakın civarında, uygun kapasite ve tipte makine, cihaz, ünite ve tesislerinin bulunması ya da lisanslı depo işletmesinin bu hizmeti, başka işletmelerle anlaşma yaparak sağlaması ve depolanmak istenen mamulü depolarına nakledecek gerekli altyapı ve nakil sistemini kurması, anlaşmalı olduğu bu tür işletmeleri depoda kolayca görünebilecek şekilde teşhir etmesi gereklidir.

4.2. Lisanslı Depo İşletmesi Kuruluş Şartları ve Aranılan Belgeler

Lisanslı depo işletmesinin kuruluşu Bakanlığın iznine tabidir. Lisanslı depo işletmesinin kuruluşuna izin verilebilmesi için (Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği, 2006: madde 9);

- a) Başvuru dilekçesi,
- b) Başvuru sahiplerinin unvanı veya adı ve soyadı, adresi, telefon, faks numarası ve e-posta adresi, varsa tesis ve depolarının adresi,
- c) Lisanslı depo işletmesinin faaliyet konuları, depolanacak mamuller ve öngörülen depo kapasitesi,
- d) Ekonomik ihtiyaç ve etkinlik koşullarının uygun olması,
- e) Depolanacak mamule ilişkin piyasa yapısının, mevcut bir lisanslı depodan ayrı olarak depo kurulmasını gerektirecek özellik ve düzeyde olması,
- f) Anonim şirket şeklinde ana sözleşmesinin hazırlanması ve 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen anonim şirket kuruluş işlemlerinin tamamlanması,
- g) Bir milyon TL'den az olmamak üzere depolama kapasitesine göre Bakanlıkça belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olması,

h) Pay senetlerinin tamamının nama yazılı olması gerekir.

Bakanlık kuruluş başvuru ve işlemlerinde, ihtiyaç gördüğü formların doldurulması ve sunulmasını isteyebilir.

Lisanslı Depo İşletmesi Kurucularının, Ortaklarının, Yönetim Kurulu Üyelerinin Ve Denetçilerin Sahip Olmaları Gereken Şartlar:

Lisanslı depo işletmesi kurucularının, ortaklarının, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerinin (Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği, 2006: madde 10);

- a) Kanun, 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile 13.11.1996 tarihli ve 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuat kapsamında cezai hüküm giymemiş olması, Kanunun 7'nci maddesinde aranılan şartları taşıması,
- b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri hariç, tüzel kişi ortaklıkların bağımsız denetim kuruluşlarınca onaylı son bir yıla ait bilanço, gelir tablosu ve varsa ek mali tablolarını sunmaları, gerçek ve tüzel kişi ortakların mali ve ticari itibar bakımından engel bir durumunun bulunmaması,
- c) Kendileri veya sınırsız sorumlu oldukları kuruluşlar hakkında iflas kararı verilmemiş ve konkordato ilan edilmemiş olduğuna dair noterce tasdikli beyanda bulunması,
- d) Yabancı uyruklu kurucu ve ortakların, Türk gerçek ve tüzel kişiler için aranan şartları taşıdığına dair, buldukları ülke yetkili makamlarınca onanmış bilgi ve belgelerin noterce tasdikli çevirilerinin veya geçerliliği kanun veya uluslararası sözleşmelerle kabul edilen şekilde sunulmuş olması zorunludur.

Sermaye Şartı Ve Mali Tablolar:

Lisanslı depo işletmesi, şirketin kuruluşunda bir milyon TL'den az olmamak üzere, lisanslı depo kapasitesine göre aşağıda belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olması gerekmektedir (Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği, 2006: madde 11):

- 10 bin tona kadar; 1 milyon TL,
- 10 binden fazla 20 bin tondan az; 1,5 milyon TL,
- 20 binden fazla 35 bin tondan az; 2 milyon TL,
- 35 binden fazla 50 bin tondan az; 2,5 milyon TL,
- 50 bin tonu aşan her 10 bin ton içinde ilave 200 bin TL.

Birinci fıkrada depo kapasitesine göre belirlenen ve 1 milyon TL'yi aşan ilave sermaye tutarı, şirketin faaliyet izni için başvurma tarihine kadar tamamlanabilir.

Lisanslı depoculuk yapacak şirkete faaliyet izni verilmeden önce, şirketin tasdikli bilançosu, gelir gider tablosu, mizanı ve istenen diğer mali tablo ve raporların Bakanlığa ibrazı zorunludur. Bakanlık gerekli görürse, bunların bağımsız denetimden geçmiş veya yeminli mali müşavirlerce onaylanmış olması zorunluluğunu arayabilir.

5) Bulgular

Araştırma, Karadeniz Bölgesi'nde fındık mamulü ihracatı yaptığı belirlenen toplam 82 işletmeden 44 işletme üzerinde uygulanmıştır. Analizler SPSS 17.0 programı kullanılarak yapılmıştır.

5.1. İşletmenin Genel Özellikleri

Araştırmaya katılan fındık mamulü üreten işletmelerin genel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1 - Tablo 7 arasında sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 1: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Toplam Çalışan Sayısı Değişkenine Göre Dağılımı

Toplam Çalışan Sayısı	Frekans (n)	Yüzde (%)
1-10 kişi arası	11	25,0
11-50 kişi arası	13	29,5
51-100 kişi arası	7	16,0
101 kişi ve üstü	13	29,5
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin toplam çalışan sayısı değişkenine göre dağılımları Tablo 1'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %25'i 1-10 arası, %29,5'i 11-50 arası, %16'sı 51-100 arası, %29,5'i 101 ve üstü kişi çalıştırmaktadır.

Tablo 2: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Toplam Faaliyet Alanı Değişkenine Göre Dağılımı

Toplam Faaliyet Alanı	Frekans (n)	Yüzde (%)
1000 m ² ve altı	9	20,5
1001 m ² -5000 m ² arası	16	36,3
5001 m ² -15000 m ² arası	9	20,5
15001 m ² ve üstü	10	22,7
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin toplam faaliyet alanı değişkenine göre dağılımları Tablo 2'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %20,5'i 1000m² ve altı, %36,3'ü 1001m²-5000m² arası, %20,5'i 5001m²-15000m² arası, %22,7'si 15000m² ve üstü faaliyet alanına sahiptir.

Tablo 3: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Aylık Brüt Cirosu Değişkenine Göre Dağılımı

Toplam Aylık Brüt Cirosu	Frekans (n)	Yüzde (%)
100.000 TL ve altı	9	20,5
100.001TL- 200.000 TL arası	9	20,5
200.000 TL ve üstü	26	59,0
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin aylık brüt cirosu değişkenine göre dağılımları Tablo 3'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %20,5'i 100.000 TL ve altı, %20,5'i 100.001 TL-200.000 TL arası, %59'u 200.000 TL ve üstü aylık brüt ciroya sahiptir.

Tablo 4: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Kuruluş Tarihi Değişkenine Göre Dağılımı

Kuruluş Tarihi	Frekans (n)	Yüzde (%)
1980 ve öncesi yıllar	13	29,5
1981-1990 yılları arası	13	29,5
1991-2000 yılları arası	13	29,5
2001 ve sonrası yıllar	5	11,5
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin kuruluş tarihi değişkenine göre dağılımları Tablo 4'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %29,5'i 1980 ve öncesi yıllar, %29,5'i 1981-1990 yılları arası, %29,5'i 1991-2000 yılları arası, %11,5'i 2001 ve sonrası yıllarda kurulmuştur.

Tablo 5: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Hukuki Statüsü Değişkenine Göre Dağılımı

Hukuki Statüsü	Frekans (n)	Yüzde (%)
Şahıs Şirketi	3	6,8
Limited Şirket	27	61,4
Anonim Şirket	14	31,8
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin hukuki statüsü değişkenine göre dağılımları Tablo 5'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %6,8'i Şahıs şirketi, 27'si %61,4'ü Limited şirket, %31,8'i Anonim şirket statüsüne sahiptir.

Tablo 6: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Yetkililerinin Görevi Değişkenine Göre Dağılımı

Yetkili Kişinin Görevi	Frekans (n)	Yüzde (%)
Müşavir	9	20,5
İşletme Müdürü	9	20,5
Pazarlama Müdürü	4	9,1
Şef	17	38,6
Diğer	5	11,3
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin yetkililerinin görevi değişkenine göre dağılımları Tablo 6'daki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerden anketi cevaplandıranların %20,5'i Müşavir, %20,5'i İşletme Müdürü, %9,1'i Pazarlama Müdürü, %38,6'sı Şef, %11,3'ü Diğer olarak görev yapmaktadır.

Tablo 7: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Sermaye Yapısı Değişkenine Göre Dağılımı

Sermaye Yapısı	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yerli Sermaye	42	95,5
Yabancı Sermaye	2	4,5
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin sermaye yapısı değişkenine göre dağılımları Tablo 7'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %95,5'i yerli sermaye, %4,5'i yabancı sermaye yapısına sahiptir.

5.2. İşletmenin Mevcut Depolarının Özellikleri

Araştırmaya katılan fındık mamulü üreten işletmelerin mevcut depo özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 8 - Tablo 20 arasında sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 8: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Depo Yeri Alanı Değişkenine Göre Dağılımı

Depo Yeri Alanı	Frekans (n)	Yüzde (%)
500 m ² ve altı	12	27,3
501 m ² -1500 m ² arası	15	34,1
1501 m ² -2500 m ² arası	7	15,9
2501 m ² ve üstü	10	22,7
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depo yeri alanı değişkenine göre dağılımları Tablo 8'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %27,3'ü 500m² ve altı, %34,1'i 501m² -1500m² arası, %15,9'u 1501m² -2500m² arası, %22,7'si 2501m² ve üstü depo alanına sahiptir.

Tablo 9: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Depoda Çalışan Sayısı Değişkenine Göre Dağılımı

Depoda Çalışan Sayısı	Frekans (n)	Yüzde (%)
1-5 kişi arası	27	61,4
6-15 kişi arası	13	29,5
16 kişi ve üstü	4	9,1
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depo çalışan sayısı değişkenine göre dağılımları Tablo 9'daki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %61,4'i 1-5 kişi, %29,5'i 6-15 kişi, %9,1'i 16 ve üstü kişi çalıştırmaktadır.

Tablo 10: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deponun Kapasitesi Değişkenine Göre Dağılımı

Deponun Kapasitesi	Frekans (n)	Yüzde (%)
1000 ton ve altı	17	38,6
1001-3000 ton arası	13	29,6
3001-5000 ton arası	3	6,8
5001- 10000 ton arası	6	13,6
10001 ton ve üstü	5	11,4
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin deponun kapasitesi değişkenine göre dağılımları Tablo 10'daki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %38,6'sı 1000 ton ve altı, %29,6'sı 1001-3000 ton arası, %6,8'i 3001-5000 ton arası, %13,6'sı 5001-10000 ton arası, %11,4'ü 10001 ton ve üstü depo kapasitesine sahiptir.

Tablo 11: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deponun Ortalama Fire Kaybı Değişkenine Göre Dağılımı

Deponun Ortalama Fire Kaybı	Frekans (n)	Yüzde (%)
0,001 kg ve altı	6	13,6
0,0011- 0,003 kg arası	31	70,5
0,0031 kg ve üstü	7	15,9
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin deponun ortalama kg başına fire kaybı değişkenine göre dağılımları Tablo 11'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %13,6'sı 0,001 kg ve altı, %70,5'i 0,0011-0,003 kg, %15,9'u 0,0031 kg depolarında fire kaybı yaşamaktadır.

Tablo 12: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deponun Ortalama Sıcaklık Miktarı Değişkenine Göre Dağılımı

Deponun Ortalama Sıcaklık Miktarı	Frekans (n)	Yüzde (%)
10 °C ve altı	10	22,7
11°C -15 °C arası	12	27,3
16°C -20 °C arası	19	43,2
21 °C ve üstü	3	6,8
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depo ortalama sıcaklık değişkenine göre dağılımları Tablo 12'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %22,7'si 10°C ve altı, %27,3'ü 11°C -15°C arası, %43,2'si 16°C -20°C arası, %6,8'i 21°C ve üstü ortalama depo sıcaklığına sahiptir.

Tablo 13: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deponun Aylık Ortalama Maliyeti Değişkenine Göre Dağılımı

Deponun Aylık Ortalama Maliyeti	Frekans (n)	Yüzde (%)
3.000 TL ve altı	12	27,3
3.001TL-6.000 TL arası	10	22,7
6.001TL-9.000 TL arası	7	15,9
9.001TL- 12.000 TL arası	5	11,4
12.001 TL ve üstü	10	22,7
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin deponun ortalama maliyeti değişkenine göre dağılımları Tablo 13'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %27,3'ü 3.000 TL ve altı, %22,7'si 3.001-6.000 TL arası, %15,9'u 6.001-9.000 TL arası, %11,4'ü 9.001-12.000 TL arası, %22,7'si 12.001 TL ve üstü depolama maliyeti bulunmaktadır.

Tablo 14: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deponun Ortalama Nem Miktarı Değişkenine Göre Dağılımı

Deponun Ortalama Nem Miktarı	Frekans (n)	Yüzde (%)
%30 ve altı	3	6,8
%31- %40 arası	6	13,6
%41-%50 arası	12	27,3
%51-%60 arası	10	22,7
%61 ve üstü	13	29,6
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin deponun ortalama nem miktarı değişkenine göre dağılımları Tablo 14'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %6,8'i %30 ve altı, %13,6'sı %31-%40 arası, %27,3'ü %41-%50 arası, %22,7'si %51-%60 arası, %29,6'sı %61 ve üstü ortalama depo nem miktarı bulunmaktadır.

Tablo 15: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Sermaye Miktarı Değişkenine Göre Dağılımı

İşletmenin Sermaye Miktarı	Frekans (n)	Yüzde (%)
500.000 TL ve altı	14	31,9
500.001TL-1.500.000 TL arası	6	13,6
1.500.001TL-2.500.000 TL arası	3	6,8
2.500.001TL- 4.000.000 TL arası	6	13,6
4.000.001 TL ve üstü	15	34,1
Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin sermaye miktarı değişkenine göre dağılımları Tablo 15'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %31,9'u 500.000TL ve altı, %13,6'sı 500.001TL-1.500.000TL arası, %6,8'i 1.500.001TL-2.500.000TL arası, %13,6'sı 2.500.001TL-4.000.000TL arası, %34,1'i 4.000.001TL ve üstü sermayesi bulunmaktadır.

Tablo 16: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deposu Fındık Mamulünü Her Türlü Koku ve Hava Etkisi İle İç ve Dış Zararlardan Koruyacak Özellikte Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

İşletmenin Deposu Fındık Mamulünü Her Türlü Koku ve Hava Etkisi İle İç ve Dış Zararlardan Koruyacak Özellikte midir?	Yanıtlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
	Evet	28	63,6
	Hayır	16	36,4
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarının fındık mamulünü her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak özellikte olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 16'daki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %63,6'sı evet, %36,4'ü hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 17: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deposunun Kapalı Bir Ortamda Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

İşletmenin Deposu Kapalı Bir Ortamda mıdır?	Yanıtlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
	Evet	42	95,5
	Hayır	2	4,5
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarının kapalı bir ortamda olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 17'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %95,5'i evet, %4,5'i hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 18: Fındık Mamulleri İşletmelerin Deposunda Fındık Mamulünün Depolara Aktarılması ya da Depodan Tahliyesi Amacıyla Nakil ve Diğer Araç ve Gereçlerin Rahatça Çalışabileceği Boş Alanlarının Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

İşletmenin Deposu Fındık Mamulünün Depolara Aktarılması ya da Depodan Tahliyesi Amacıyla Nakil ve Diğer Araç ve Gereçlerin Rahatça Çalışabileceği Boş Alanları Mevcut mudur?	Yanıtlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
	Evet	40	90,9
	Hayır	4	9,1
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarında fındık mamulünün depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği boş alanlarının olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 18'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %90,9'ı evet, %9,1'i hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 19: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deposunun Nem Alma ve Havalandırma Sistemine Sahip Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Yanıtlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
İşletme Deposu Nem Alma ve Havalandırma Sistemine Sahip midir?	Evet	33	75,0
	Hayır	11	25,0
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarının nem alma ve havalandırma sistemine sahip olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 19'daki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %75'i evet, %25'i hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 20: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deposunun Yangın Söndürme Sistemine Sahip Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Yanıtlar	Frekans(n)	Yüzde (%)
İşletmenin Deposu Yangın Söndürme Sistemine Sahip midir?	Evet	38	86,4
	Hayır	6	13,6
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarının yangın söndürme sistemine sahip olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 20'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %86,4'ü evet, %13,6'sı hayır olarak dağılmaktadır.

Tablo 21: Fındık Mamulleri Üreten İşletmelerin Deposunun Fındık Mamulünü Çeşitli Grup, Sınıf, Boy, Derece ve Ambalajlardaki Fındığın Karışmasını, Niteliklerinin Bozulmasını, Fazla Basınç Altında Bulunmasını Önleyecek Önlemlerin Alınmasına Elverişli Büyüklükte Olma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Yanıtlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
İşletme Deposu Fındık Mamulünü Çeşitli Grup, Sınıf, Boy, Derece ve Ambalajlardaki Fındığın Karışmasını, Niteliklerinin Bozulmasını, Fazla Basınç Altında Bulunmasını Önleyecek Önlemlerin Alınmasına Elverişli Büyüklükte midir?	Evet	29	65,9
	Hayır	15	34,1
	Toplam	44	100,0

Araştırmaya katılan fındık mamulleri üreten işletmelerin depolarının fındık mamulünü çeşitli grup, sınıf, boy, derece ve ambalajlardaki fındığın karışmasını, niteliklerinin bozulmasını, fazla basınç altında bulunmasını önleyecek önlemlerin alınmasına elverişli büyüklükte olma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 21'deki gibidir. Araştırmaya katılan işletmelerin %65,9'u evet, %34,1'i hayır olarak dağılmaktadır.

Sonuç

Tarımsal mamul piyasalarında faaliyet gösteren işletmelerin uluslararası platformda rekabet üstünlüğü elde edebilmesinin en önemli yolu, tarımsal mamullerin kalitesine göre sınıflandırabileceği ve fiyattaki dalgalanmaların önlenmesinin sağlanacağı uluslararası standartlara uygun stoklama işleminin yapıldığı alanların oluşturulmasıdır. LDS, bu manada tarım mamulleri ticaretini kolaylaştıran, pazar alanını küreselleştiren, mamul piyasalarının gelişmesine yardımcı olmakla birlikte bu piyasalardaki tarımsal mamullerin fiyat istikrarını sağlayan ve sanayi üretiminde ihtiyaç duyulan hammaddeyi aynı kalitede tedarik etmesini kolaylaştıran bir yapı oluşturmaktadır.

LDS'nin Türkiye'de fındık mamulleri üreten ve depolayan işletmeler üzerinde uygulanabilmesine yönelik olarak yapılan bu çalışma durum tespiti niteliğindedir. LDS'nin araştırmaya katılan işletmeler tarafından oluşturulabilmesi için Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği'nde belirtilen gerekli olan koşullar, işletmenin mevcut genel özelliklerine göre incelendiğinde:

- Araştırmaya katılan işletmelerin %31,9'u 500.000TL ve altı, %13,6'sı 500.001TL-1.500.000TL arası, %6,8'i 1.500.001TL-2.500.000TL arası, %13,6'sı 2.500.001TL-4.000.000TL arası, %34,1'i 4.000.001TL ve üstü sermayesi bulunmaktadır. Fındık mamulleri için lisanslı depo kuruluşunda belirlenen sermaye tutarları:
 - 10.000 tona kadar; 1 milyon TL,
 - 10.000' den fazla- 20.000 tondan az; 1,5 milyon TL,
 - 20.000' den fazla- 35.000 tondan az; 2 milyon TL,
 - 35.000' den fazla- 50.000 tondan az; 2,5 milyon TL,
 - 50.000 tonu aşan her 10.000 ton için ilave 200 bin TL'dir.
- Dolayısıyla araştırmaya katılan fındık mamulü üreten işletmelerden %31,9'u 500.000 TL ve altı sermaye miktarına sahip olduğundan bu işletmeler kendi sermayeleri ile birlikte LDS'yi kuracak güce sahip değillerdir. Dolayısıyla bu işletmelerin LDS kurabilmesi için dışarıdan finansal destek alması gerekmektedir. Diğer sermaye miktarına sahip işletmeler ise, sermaye miktarlarına göre LDS yönetmeliğinde belirtilen tonlarda lisanslı depo kurma izni alabilirler.
- Araştırmaya katılan işletmelerin %38,6'sı 1.000 ton ve altı, %29,6'sı 1.001-3.000 ton arası, %6,8'i 3001-5000 ton arası, %13,6'sı 5.001-10.000 ton arası, %11,4'ü 10.001 ton ve üstü depo kapasitesine sahiptir. Yukarıda LDS kurmak isteyen işletmelerin sermaye tutarına göre belirtilen ton miktarında yönetmelik gereği faaliyet izni verilmektedir. Dolayısıyla depo kapasitesi 10.000 ton altında olan işletmelerden %88,6'sı belirtilen tutar olan 1 milyon TL civarında sermayesinin olması gerekmektedir. Depo kapasitesi 10.000 ton üstü olan işletmelerin %11,4'ü ise LDS kurabilmesi için ton kapasitesi miktarına göre sermaye miktarına sahip olması gerekmektedir.
- Araştırmaya katılan işletmelerin %6,8'i Şahıs şirketi, %61,4'ü Limited şirket, %31,8'i Anonim şirket statüsüne sahiptir. LDS kurulabilmesi için işletmelerin hukuki statüsünün Anonim şirket şeklinde olması gerekmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan

findık mamulü üreten işletmelerden Anonim şirket statüsüne sahip %31,8'i işletme bulunmaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için hukuki statülerini Anonim şirketine dönüştürmeleri gerekmektedir.

- Araştırmaya katılan findık mamulleri üreten işletmenin mevcut deposu findık mamulünü her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak özellikte olma durumu değişkenine göre işletmelerin %63,6'sı evet, %36,4'ü hayır olarak dağılmaktadır. LDS yönetmeliğinde yer alan findık mamulü depolarının taşınması gereken asgari şartlardan olan bu durumu araştırmaya katılan işletmelerden %63,6'sı sağlamaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için bu belirtilen şartı findık mamulü depolarında sağlaması gerekmektedir.
- Araştırmaya katılan findık mamulleri üreten işletmelerin deposunda findık mamulünün depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği boş alanlarının olma durumu değişkenine göre işletmelerin %90,9'u evet, %9,1'i hayır olarak dağılmaktadır. LDS yönetmeliğinde yer alan findık mamulü depolarının taşınması gereken asgari şartlardan olan bu durumu araştırmaya katılan işletmelerden %90,9'u sağlamaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için bu belirtilen şartı findık mamulü depolarında sağlaması gerekmektedir.
- Araştırmaya katılan findık mamulleri üreten işletmelerin deposunun nem alma ve havalandırma sistemine sahip olma durumu değişkenine göre işletmelerin %75'i evet, %25'i hayır olarak dağılmaktadır. LDS yönetmeliğinde yer alan findık mamulü depolarının taşınması gereken asgari şartlardan olan bu durumu araştırmaya katılan işletmelerden %75'i sağlamaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için bu belirtilen şartı findık mamulü depolarında sağlaması gerekmektedir.
- Araştırmaya katılan findık mamulleri üreten işletmelerin deposunun yangın söndürme sistemine sahip olma durumu değişkenine göre işletmelerin %86,4'ü evet, %13,6'sı hayır olarak dağılmaktadır. LDS yönetmeliğinde yer alan findık mamulü depolarının taşınması gereken asgari şartlardan olan bu durumu araştırmaya katılan işletmelerden %86,4'ü sağlamaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için bu belirtilen şartı findık mamulü depolarında sağlaması gerekmektedir.
- Araştırmaya katılan findık mamulleri üreten işletmelerin deposunun findık mamulünü çeşitli grup, sınıf, boy, derece ve ambalajlardaki findığın karışmasını, niteliklerinin bozulmasını, fazla basınç altında bulunmasını önleyecek önlemlerin alınmasına elverişli büyüklükte olma durumu değişkenine göre işletmelerin %65,9'u evet, %34,1'i hayır olarak dağılmaktadır. LDS yönetmeliğinde yer alan findık mamulü depolarının taşınması gereken asgari şartlardan olan bu durumu araştırmaya katılan işletmelerden %65,9'u sağlamaktadır. Diğer işletmelerin LDS'yi kurabilmesi için bu belirtilen şartı findık mamulü depolarında sağlaması gerekmektedir.

Türkiye'de LDS'nin bu sistemi düzene oturtmuş olan ülkeler (ABD, Hindistan vb.) gibi özel sektör eliyle uygulanabilmesi için devletin gerekli çalışmalar yapması gerekir. Özellikle LDS'nin oluşturulmasında finansal imkanlar çok önemli olduğundan dolayı özel sektörün findık mamulünde LDS'ye dahil edilebilmesi için devletin vergi avantajı, işveren sosyal güvenlik prim desteği, yatırım yeri tahsisi gibi kamu desteklerinde bulunması gerekmektedir.

Kaynakça

- Başkan, Erdal Suat. (2010), *Fındık Borsaları ve Lisanslı Depoları Nasıl Olmalıdır?*, Giresun Ticaret Borsası AB Proje Geliştirme ve Uygulama Merkezi.
- Büyükcebeci, Özge. (2006), *Vadeli İşlem Piyasaları ve Türkiye’de Buğdaya Dayalı Vadeli İşlemlerin Uygulanabilirliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coulter, Jonathan ve Onumah, Gideon. (2002), “Role of Warehouse Receipt Systems in Enhanced Commodity Marketing and Rural Livelihoods in Africa”, *Food Policy* 27, 319-337.
- Deniz, H. Müjgan, Özçelebi, Oğuzhan ve Hobikoğlu, H. Elif. (2011), “Küresel Rekabet Koşullarında Türkiye’de Lisanslı Depoculuğun Gelişmesinin Türk Tarım Ürünlerinin Rekabet Gücüne Etkisi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Dergisi*, 61(2), 75.Yıl Özel Sayısı, 165-186.
- Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği. (2006), *T.C. Resmi Gazete*, 26247, 02.08.2006.
- Hekimoğlu, Burhan ve Altındeğer, Mustafa. (2006), *Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Etkileri*, Samsun Valiliği Tarım İl Müdürlüğü, Samsun.
- Karabaş, Selam ve Gürler, A. Zafer. (2010), “Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 196-210.
- Mızrak, Gürbüz. (2012), *Ürün İhtisas Borsacılığı Sisteminde Lisanslı Depoculuğun Rolü*, [http://www.ordutb.org.tr/admin/dosya/lisansli_depoculuk\(gurbuz_mizrak\).pdf](http://www.ordutb.org.tr/admin/dosya/lisansli_depoculuk(gurbuz_mizrak).pdf), (Erişim Tarihi: 08.11.2012).
- Onumah, Gideon. (2010), “Implementing Warehouse Receipt Systems In Africa Potential And Challenges”, *Africa Agricultural Markets Program (AAMP)*, Lilongwe- Malawi.
- Önen, K. Ferda. (2009), *Ticaret Borsalarının Türkiye Ekonomisindeki Gelişimi ve Performans*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uras, Güngör. (2006), “Lisanslı Depolar”, *Milliyet Gazetesi*, http://www.milliyet.com.tr/lisansli-depocular/gungor-uras/ekonomi/yazardetayarsiv_/21.08.2006/168628/default.htm, (Erişim Tarihi: 25.01.2013).
- Ünal, R. Muhammed. (2011), *Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Araştırma Raporu*, Malatya: T.C. Fırat Kalkınma Ajansı.